jamk.fi

Luova liike lapsen sosiaalisten taitojen kehityksen tukena

Integroiva kirjallisuuskatsaus

Nina Hartikainen

Opinnäytetyö
Helmikuu 2019
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala
Toimintaterapeutin tutkinto-ohjelma

Jyväskylän ammattikorkeakoulu
JAMK University of Applied Sciences

jamk.fi

Kuvailulehti

Tekijä	Julkaisun laji	Päivämäärä
Hartikainen, Nina	Opinnäytetyö, AMK	2/2018
	Sivumäärä 34	Julkaisun kieli Suomi
		Verkkojulkaisulupa myönnetty: x

Työn nimi

Luova liike lapsen sosiaalisten taitojen kehityksen tukena

Integroiva kirjallisuuskatsaus

Tutkinto-ohjelma

Toimintaterapeutti (AMK), toimintaterapian tutkinto-ohjelma

Työn ohjaajat

Juntunen, Kristiina ja Kantanen, Mari

Toimeksiantaja(t)

Tiivistelmä

Sosiaalisia- ja vuorovaikutustaitoja pidetään nykyään yhä tärkeimpinä taitoina ja niiden merkitys ihmisten elämässä on kasvanut. Hyvät sosiaaliset taidot edistävät kokonaisvaltaista hyvinvointia, kun taas heikot sosiaaliset taidot voivat aiheuttaa erilaisia ongelmia ja heijastaa pitkälle aikuisikään saakka. (Määttä, Koivula, Huttunen, Paananen, Närhi, Savolainen & Laakso 2017, 7-8.)

Tavoitteena opinnäytetyöllä oli koostaa tietoa siitä, kuinka luovaa liikettä voidaan käyttää lapsen sosiaalisten taitojen kehityksen tukemiseen. Tarkoituksena oli selvittää, millaisilla interventioilla ja millaisille asiakasryhmille luovaa liikettä käytettiin sosiaalisten taitojen kehityksen tukemiseen, sekä millaisella koulutustaustalla interventioita ohjattiin.

Opinnäytetyön menetelmänä oli integroiva kirjallisuuskatsaus. Aineisto haettiin kansainvälisistä tietokannoista, joita olivat Academic Search Elite, CINAHL, Encyclopedia of Infant and Early Childhood Development ja Health & Medical Collection. Systemaattisen tiedonhaun tuloksena aineistoksi valikoitui 6 (n=6) artikkelia. Artikkeleista neljä oli tieteellisiä tutkimuksia, yksi kirjallisuuskatsaus sekä yksi luovan liikkeen menetelmää kuvaileva artikkeli. Aineiston analysoinnissa käytettiin teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysia ohjaili Inhimillisen toiminnan malli (Kielhofner 2008).

Aineiston perusteella todettiin, että luovaa liikettä voidaan käyttää lapsen sosiaalisten taitojen kehityksen tukemiseen. Käytetyimpiä luovan liikkeen interventioita olivat erilaiset luovan tanssin interventiot ja interventioita käytettiin eniten autisminkirjon lasten kanssa. Interventioiden ohjaajat olivat ammatiltaan pääosin erityisopettajia, sekä eri alojen terapeutteja.

Avainsanat (asiasanat)

Lapset, luova liike, luova tanssi, kommunikaatiotaidot, sosiaalisuus, sosiaaliset taidot

Muut tiedot

jamk.fi

Description

Author	Type of publication	Date
Hartikainen, Nina	Bachelor's thesis	2/2018
	Number of pages 34	Language of publication: Finnish
		Permission for web publication: x

Title of publication

Creative movement in supporting the development of children's social skills

An integrative literature review

Degree programme

Degree Programme in Occupational Therapy (UAS)

Supervisor(s)

Juntunen, Kristiina and Kantanen, Mari

Assigned by

Abstract

Nowadays, social and communication skills are considered more and more important, and their role in people's lives has grown. Good social skills promote overall well-being, whereas weak social skills can cause different problems and reflect far into adulthood. (Määttä, Koivula, Huttunen, Paananen, Närhi, Savolainen & Laakso 2017, 7-8.)

The aim of the thesis was to collect information about how creative movement could be used to support the development of children's social skills. The purpose was to study what kinds of interventions and with what kinds of client groups creative movement had been used to support the development of social skills, as well as with what kinds of educational background the interventions were guided.

The method of the thesis was an integrative literature review. The material was searched in the international databases of Academic Search Elite, CINAHL, Encyclopedia of Infant and Early Childhood Development and Health & Medical Collection. As a result of a systematic information search, six articles were selected for the study. Four of them were research articles, one was a literature review and one described the method of creative movement. Content analysis was used as a research method. The analysis was guided by the Model of Human Occupation (Kielhofner 2008).

Based on the material, creative movement can be used to support the development of children's social skills. The most widely used interventions of creative movement were the different interventions of creative dance, and the interventions were mostly used with children with the Autism Spectrum Disorder. The interventions were guided mainly by special education teachers and therapists from different professional fields.

Keywords (subjects)

Children, creative movement, creative dance, communication skills, sociality, social skills

Miscellanous

Sisältö

1 Johdanto ... 3

2 Luova liike ja kehollinen oppiminen ... 4

3 Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot ... 5

3.1 Sosiaaliset taidot ... 6

3.2 Lapsen sosiaalisten taitojen kehitys ... 7

4 Ihmisen toiminta ja toimijuus ... 8

4.1 Ihminen toimijana ... 8

4.2 Ympäristö ... 11

4.3 Eletty keho ... 11

4.4 Toiminnan tasot ... 12

4.5 Toiminnan ulottuvuudet ... 13

5 Tarkoitus ja tavoite ... 14

6 Opinnäytetyön toteuttaminen ... 14

6.1 Integroiva kirjallisuuskatsaus ... 14

6.2 Tiedonhaku ... 15

6.3 Aineiston analysointi ... 18

7 Tutkimukset ja niiden tulokset ... 20

7.1 Tutkimuksiin osallistuneet lapset ... 23

7.2 Ohjaajien koulutustausta ... 23

7.3 Tutkimuksissa käytetyt luovan liikkeen interventiot ja niiden tavoitteet ... 24

8 Pohdinta ... 27

8.1 Tulosten eettisyys ja luotettavuus ... 29

8.2 Johtopäätökset ... 30

8.3 Jatkotutkimusehdotuksia ... 31

Lähteet 32

Taulukot

Taulukko 1. Viestintä- ja vuorovaikutustaidot 13
Taulukko 2. Sisäänotto- ja poissulkukriteerit 16
Taulukko 3. Tiedonhaun tulokset 17
Taulukko 4. Valitut artikkelit 19
Taulukko 5. Kooste tutkimusten tuloksista 22

1 Johdanto

Sosiaalisia ja vuorovaikutustaitoja pidetään nykyään yhä tärkeimpinä taitoina. Varhais- sekä perusopetuksessa painotetaan sosiaalisia taitoja enenevässä määrin. Hyviä sosiaalisia taitoja pidetään tärkeinä muiden sosioemotionaalisten taitojen rinnalla, sillä ne edistävät lapsen kokonaisvaltaista terveyttä ja ehkäisevät muun muassa käyttäytymisongelmia ja syrjityksi tulemista. Lisäksi hyvät sosiaaliset taidot edesauttavat lapsen sosiaalisten suhteiden kehittymisessä, eli esimerkiksi kavereiden saamisessa, ystävyyssuhteiden muodostumisessa, ja sosiaalisissa ympäristöissä, kuten päiväkodissa ja koulussa, toimimisessa. Lapsen heikot sosiaaliset taidot ja ongelmat niiden kehityksessä saattavat puolestaan näkyä vielä aikuisiässäkin ja voivat vaikuttaa esimerkiksi työelämässä toimimiseen. (Määttä, Koivula, Huttunen, Paananen, Närhi, Savolainen & Laakso 2017, 7-8; Rodger & Ziviani 2006, 158.)

Aikuisiässä työ on usein suuri osa elämää ja nykyään sosiaalisia taitoja pidetään työelämässäkin yhä tärkeämpänä, sillä sosiaalisia taitoja vaativia asiakaspalvelutöitä on yhä enemmän. Konkreettisesti se tarkoittaa, että työntekijöiden on osattava olla sosiaalisessa vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. (Kauppila 2005, 13.)

Myös liikunnalla on suuri merkitys lasten kehityksessä ja kasvussa. Liikunnasta saadaan paljon erilaisia hyötyjä sen lisäksi, että sillä pidetään yllä fyysistä kuntoa (Anttila 2009b, 87). Liikkuminen lapsuusiässä kehittää liikuntataitoja sekä edesauttaa sosiaalisten ja vuorovaikutustaitojen oppimista ja kehittymistä. Liikuntahetket, joista lapselle jää myönteisiä kokemuksia, vahvistavat hänen minäkäsitystään. (Fogelholm 2011.)

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan, miten luovalla liikkeellä voidaan tukea lapsen sosiaalisia taitoja. Tutkimusmenetelmänä käytetään integroivaa kirjallisuuskatsausta, jossa koostetaan tietoa siitä, millaisia konkreettisia luovan liikkeen interventioita on käytetty ja millaisten lasten kanssa, mitä sosiaalisia taitoja on kehitetty, millainen koulutustausta interventioiden ohjaajalla on ollut.

2 Luova liike ja kehollinen oppiminen

Luova liike on käsitteenä moninainen ja siitä puhutaan usein rinnakkain luovan tanssin kanssa. Tässä opinnäytetyössä käytetään käsitettä luova liike, sillä se mahdollistaa aiheen tarkastelun laajemmasta näkökulmasta. Luova liike on toimintaa, jossa ihminen on sosiaalisessa ja fyysisessä vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa (Anttila 2013, 52). Gilbert (2015) on määritellyt luovan liikkeen kehon liikkeiden ja taiteellisen toiminnan yhdistelmäksi. Siinä yhdistyvät itseilmaisu ja taitojen opetteleminen. Luovan liikkeen avulla voidaan esimerkiksi harjoitella ilmaisemaan tunteita ja ajatuksia, yhteistyön tekemistä sekä muiden hyväksymistä. Joidenkin olettamusten mukaan luova liike on vain musiikin tahtiin vapaasti liikkumista. Se pitää kuitenkin sisällään ohjaajan läsnäolon ja ohjauksen. (Gilbert 2015, 4.) Harjoituskerran rakenne, joka sisältää esimerkiksi alkulämmittelyn, ohjattua mielikuvaharjoittelua ja musiikin tahtiin luovasti liikkumista, erottaa luovan liikkeen muista ryhmässä tapahtuvista aktiviteeteista (Von Rossberg-Gempton, Dickinson & Poole 1999, 313). Ohjaustapoja ja -tyylejä on lukemattomasti ja ne vaihtelevat ohjaajan mukaan (Anttila 2009a, 18.) Luova liike sopii kaiken ikäisille lapsista vanhuksiin ja se avaa monia mahdollisuuksia kehittää niin kognitiivisia, fyysisiä kuin sosiaalisiakin taitoja, mukaan lukien itseilmaisua ja tunnetaitoja (Gilbert 2015, 4).

Kehollinen oppiminen voidaan määritellä oppimistapahtumana, jossa kehollinen toiminta on tärkeässä roolissa. Kehollinen toiminta on kehon liikettä ja sen tuottamia kokemuksia ja aistimuksia. Fyysiset ja sosiaaliset kokemukset tuottavat oppimista, joka tapahtuu koko kehossa. Ihmisen ollessa liikkeessä keho saa aistimuksia ja kehossa tapahtuu mahdollisesti myös fyysisiä muutoksia. (Anttila 2013, 31.) Kehollinen toiminta edesauttaa vahvistamaan tunnetta omasta kehosta ja minäkäsityksestä (Anttila 2009b, 87). Kuluneella vuosikymmenellä on tehty tutkimuksia liikkumisen ja tanssin yhteydestä aivojen kehitykseen, kuten myös kehotietoisuuden ja sosiaalisen tietoisuuden yhteydestä toisiinsa (Anttila 2013, 39).

Inhimillisen toiminnan malli (The Model of Human Occupation), lyhyemmin MOHO, on yksi toimintaterapian teoreettisista malleista, joka toimii myös tätä opinnäytetyötä ohjaavana teoriana. Mallissa kehollisuutta käsitellään eletyn kehon (lived body) -käsitteen kautta, jonka mukaan keho ja mieli nähdään yhtenä kokonaisuutena. Tehdäkseen erilaisia asioita ihmisen täytyy liikuttaa kehoaan ja suunnitella tehtävää toimintaa mielessään. Jotta ihminen oppii asioita, hän tarvitsee kokemuksia omasta kehosta ja siitä, miltä toiminta hänestä tuntuu. (Kielhofner 2008, 70-74.)

Liikkuminen osana lapsen kasvua

Liikkumista ja tanssia käytetään varhaiskasvatuksessa ja kouluissa opetuksen tukena. Liikkumisesta saatavien terveyshyötyjen lisäksi tanssilla ja liikkumisella voidaan saavuttaa useita muita positiivisia hyötyjä. Liikkuminen, leikkiminen ja tanssiminen innostaa ja motivoi lasta oppimaan. (Ahlstrand 2017, 29-31.) Tanssi vaikuttaa lapsen persoonallisuuteen sekä parantaa itseluottamusta ja sosiaalisia kykyjä. Tanssilla on vaikutusta myös muistiin ja keskittymiskykyyn. Lapsi oppii ilmaisemaan tunteitaan ja toimimaan yhteistyössä muiden kanssa. (Kourkouta ym. 2014, 231.)

Liikkumalla lapsi ottaa selvää asioista ja tutkii ympärillä olevaa ympäristöä. Hän voi ilmaista kokemuksia ja tunteita helpommin kehollaan kuin kommunikoimalla sanallisesti. Luova liike perustuu siihen, että lapsi liikkuu omaehtoisesti luovalla tavalla ja tyylillä. Luovassa liikkeessä on tärkeää, että lapsi saa itse johdatella liikettä, esimerkiksi sen liikkeitä ja suuntia. Luovan liikkeen ei tulisi siis olla ns. ohjaajajohtoista, vaikka ohjaaja onkin mukana toiminnassa. Ohjaajan rooli on luoda tilanteelle rakenne, jossa lapsella on tilaa toteuttaa itseään luovasti. (Anttila 2009a, 17-18.)

3 Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot

Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot ovat kaksi toisistaan poikkeavaa määritelmää, vaikka ne saatetaan usein sekoittaa keskenään. Keltikangas-Järvinen (2010, 17) erottelee sosiaalisuuden sosiaalisista taidoista niin, että sosiaalisuus on ihmisen temperamenttipiirre, mutta sosiaaliset taidot ovat opittavia taitoja. Vaikka ihminen olisikin sosiaalinen, hän ei välttämättä omaa hyviä sosiaalisia taitoja. Sosiaalisuus kuitenkin tukee

niiden oppimista. Sosiaaliselle ihmiselle on ominaista, että hän viihtyy muiden seurassa mieluummin kuin yksin ja hänestä on tärkeää tuntea olevansa pidetty. (Keltikangas-Järvinen 2010, 17-18; 36.)

Lapsi, jonka temperamenttipiirteeseen kuuluu sosiaalisuus, on utelias niin lapsia kuin aikuisiakin kohtaan. Lapsi hakeutuu mielellään leikkitilanteisiin, jossa on muitakin lapsia ja ottaa niissä kontaktia tuntemattomiinkin lapsiin. Sosiaalinen lapsi viihtyykin siis parhaiten muiden kanssa leikkiessä sen sijaan, että hakeutuisi leikkimään yksin. (Keltikangas-Järvinen 2010, 37-38.)

3.1 Sosiaaliset taidot

Sosiaalisten taitojen määritelmä on muuttunut aikojen saatossa ja esimerkiksi eri kulttuureissa ja ammattialoilla sosiaaliset taidot voidaan määritellä toisistaan poikkeavalla tavalla (Keltikangas-Järvinen 2010, 22; Merrell & Gimpel 2014, 3). Usein sosiaalisiin taitoihin saatetaan viitata esimerkiksi käsitteillä vuorovaikutustaidot, viestintätaidot ja sosiaalinen kompetenssi. Käsitteet vaihtelevat usein esimerkiksi tutkimusalakohtaisesti. (Laaksonen 2010, 12.)

Sosiaalisten taitojen kehittymistä mittaa se, kuinka ihminen toimii sosiaalisissa tilanteissa, esimerkiksi kuinka hän tulee toimeen muiden ihmisten kanssa. Verrattaessa sosiaalisia taitoja ja sosiaalisuutta, sosiaalisuus ilmenee ihmisen kiinnostuksena olla muiden ihmisten seurassa, kun taas sosiaaliset taidot määrittävät sen, miten hän pärjää tilanteissa, joissa on läsnä muitakin ihmisiä. Sosiaalisiin taitoihin sisältyy esimerkiksi taito ymmärtää toista ihmistä, asettua toisen ihmisen asemaan ja olla ymmärtäväinen ja sosiaalisesti herkkä toista ihmistä kohtaan. (Keltikangas-Järvinen 2010, 17-18, 22-23). Ongelmanratkaisu- ja neuvottelukyvyt ovat myös osa sosiaalisia taitoja (Keltikangas-Järvinen 2012, 50). Sosiaaliset taidot sisältävät sekä sanallista että sanatonta viestintää. Yhtä lailla niihin kuuluu esimerkiksi henkilön kyky puhua kuin elehtiäkin ja käyttää katsettaan tilanteeseen sopivalla tavalla. Ihmisen henkilökohtaiset

ominaisuudet, kuten esimerkiksi ikä ja sukupuoli, sekä sen hetkinen ympäristö ja meneillään oleva tilanne voivat vaikuttaa hänen kykyynsä käyttää sosiaalisia taitoja. (Merrell & Gimpel 2014, 3.)

Inhimillisen toiminnan mallin mukaan sosiaaliset taidot voidaan käsittää kommunikaatio- ja vuorovaikutustaitoina, ja niillä tarkoitetaan henkilön kykyä ilmaista omia aikomuksia, haluja ja tarpeita, sekä kykyä soveltaa sosiaalisia tekoja muiden ihmisten kanssa vuorovaikutuksessa ollessa. Ne pitävät sisällään esimerkiksi elekieltä, fyysistä kontaktin ottamista toiseen ihmiseen, puhumista ja yhteistyön tekemistä. (Kielhofner 2008, 103.)

3.2 Lapsen sosiaalisten taitojen kehitys

Lapsi ei siis välttämättä omaa hyviä sosiaalisia taitoja, vaikka hän olisikin sosiaalinen (Keltikangas-Järvinen 2010, 17). Ensimmäisen vuoden kuluessa lapsi oppii vuorovaikutuksen perusasioita. Ensimmäisinä ikävuosina hän on utelias ympäröivää niin sosiaalista kuin fyysistäkin maailmaa kohtaan. Kommunikaatio ja kieli alkavat kehittyä lapsen ensimmäisestä hymystä lähtien. (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2014, 34-37.) Puolentoista vuoden iästä lähtien lapsen sanallinen kommunikaatio alkaa kehittyä ja hän oppii uusia sanoja päivittäin aina kuuteen ikävuoteen saakka (Rodger & Ziviani 2006, 162).

Lapsen kasvaessa kohti esikouluikää hän oppii hahmottamaan ympäristöään koko ajan kehittyvien kommunikaatiotaitojen lisäksi. Nämä tekijät yhdessä mahdollistavat monipuolisemman sosiaalisen vuorovaikutuksen. Sosiaaliset taidot kehittyvät leikkitilanteissa, joissa lapsi leikkii yhdessä muiden lasten kanssa. Hän opettelee ottamaan toisia lapsia huomioon, jakamaan leluja ja vuorottelemaan. Leikkitilanteet edesauttavat kaverisuhteiden muodostumista. (Nurmi ym. 2014, 61-64.) Lapsi opettelee myös kommunikoimaan tilanteeseen sopivalla tavalla ja ymmärtämään toisten lasten sanatonta viestintää (Rodger & Ziviani 2006, 163).

Sosiaalisten taitojen puuttumiselle voi olla useita eri syitä. Taidot eivät ole välttämättä päässeet kehittymään, jos lapsi ei ole päässyt harjoittelemaan niitä riittävästi.

Lapsi havainnoi muiden ihmisten käyttäytymistä myös sosiaalisten taitojen osalta, joten hän ei ole voinut omaksua taitoja, jos ympäristö ei ole tarjonnut hänelle sopivaa mallia. Joissakin tapauksissa lapsella voi olla taustalla myös neurologisia ongelmia. (Kauppila 2005, 129.)

Toimintaterapeutin käyttämät interventiot sosiaalisten taitojen harjoittelussa vaihtelevat lapsen iästä riippuen. Aivan pienempien lasten kanssa voidaan käyttää kosketukseen perustuvaa interventiota. Vanhemman lapsen kanssa sosiaalisia taitoja voidaan harjoitella esimerkiksi oikeissa leikkitilanteissa, joissa on läsnä muitakin lapsia. (Case-Smith 2013, 401-402.) Interventiot toimivatkin parhaiten silloin, kun ne tapahtuvat luonnollisessa ympäristössä, jossa lapsi normaalistikin toimii, kuten esimerkiksi leikkikentällä, päiväkodissa tai koulussa (Rodger & Ziviani 2006, 170). Toimintaterapeutti toimii usein myös ohjaavassa roolissa, kun vanhemmat tarvitsevat ohjausta lapsen sosiaalisten taitojen kehityksen tukemiseen (Case-Smith 2013, 401-402).

4 Ihmisen toiminta ja toimijuus

Toimintaterapiassa ollaan kiinnostuneita ihmisen toiminnallisuudesta. Toiminta on keskeinen ihmisen identiteettiä määrittelevä asia. Nykyään on olemassa useita erilaisia malleja, jotka avaavat ihmisen tarvetta toimia. (Hautala, Mäkelä, Hämäläinen & Rusi-Pyykkönen 2011, 45.)

Toimintaterapeuttien käytössä oleva Inhimillisen toiminnan malli on julkaistu 1980-luvulla. Mallin keskiössä on toiminta, asiakaslähtöisyys ja holistisuus eli ihminen nähdään kehon ja mielen yhtenä kokonaisuutena. Malli tukee toimintaterapeuttia asiakkaan tarpeiden tunnistamisessa. Se tarjoaa näkökulman, jonka avulla toimintaterapeutin on helpompi ymmärtää ja kunnioittaa asiakasta ja hänen tilannettaan kokonaisvaltaisesti. (Kielhofner 2008, 1-4.)

4.1 Ihminen toimijana

Inhimillisen toiminnan mallissa ihmisen nähdään koostuvan kolmesta osasta, jotka ovat sidoksissa toisiinsa. Nämä kolme osaa ovat tahto, tottumus ja suorituskyky,

jotka muuttuvat ihmisen kasvun ja kehityksen myötä. Tahdolla tarkoitetaan tässä yhteydessä toimintaan motivoitumista. Tottumus viittaa toiminnan rutinoitumiseen ja suorituskyky ihmisen fyysisiin ja psyykkisiin kykyihin, joiden avulla ihminen pystyy toteuttamaan haluamaansa toimintaa. (Kielhofner 2008, 12, 101-102.)

Tahto

Ihmisellä on tarve toimia ja hän tiedostaa mahdollisuuden erilaisten asioiden tekemiseen. Hänellä on taipumus tehdä asioita, joita hän arvostaa ja joista hän saa tyydytystä. Hänen kykynsä, kokemuksensa ja tärkeiksi kokemansa asiat vaikuttavat ajatuksiin ja tunteisiin toimintaa kohtaan. (Kielhofner 2008, 12-13.)

Tahtoon kuuluu kolme eri osa-aluetta, jotka ovat henkilökohtainen vaikuttaminen, arvot ja mielenkiinnon kohteet. Henkilökohtaisella vaikuttamisella tarkoitetaan henkilön omaa kokemusta toiminnan tehokkuudesta. Arvoilla puolestaan tarkoitetaan niitä asioita, joita ihminen pitää tärkeinä ja merkityksellisinä. Mielenkiinnon kohteet koostuvat sellaisista asioista, joista hän kokee saavansa mielihyvää ja nautintoa. (Mts. 13.)

Tahto käsitetään prosessina, johon vaikuttavat ihmisen omat kokemukset, ennakointi sekä hänen tekemänsä valinnat ja tulkinnat asioista. Ajan kuluessa prosessi muuttuu, kun ihminen saa uusia kokemuksia ja hän tekee uusia ja erilaisia valintoja. Kokemuksia hän saa kaikesta tekemästään toiminnasta ja ne voivat olla yhtä hyvin positiivia kuin negatiivisiakin. Ennakointia tapahtuu silloin, kun hän kiinnittää huomiota ja valitsee toimintaa. Valintoja, jotka voivat olla pieniä tai suuria, ihminen tekee jatkuvasti elämänsä aikana. Pienet valinnat voivat olla esimerkiksi yksinkertaisia valintoja arkiaskareisiin liittyen, kun taas toimintaan vaikuttavat suuret valinnat voivat muuttaa elämänkulkua. Tulkintaa ihminen tekee puolestaan kokemistaan asioista. (Mts. 14; Hautala ym. 2011, 235-236.)

Lapsi saa tekemistään asioista kokemuksia, ja ne vaikuttavat lapsen henkilökohtaiseen vaikuttamiseen, kiinnostuksen kohteisiin ja arvoihin. Lapsen tekemät tahdonalaiset valinnat koostuvat yleensä toiminnan valitsemisesta, ja nämä toiminnat

muuttuvat lapsen kasvaessa. Leikillä on suuri merkitys henkilökohtaisen vaikuttamisen kehittymiseen, eli siihen, että lapsi kokee toiminnan tehokkaaksi. Kyky alkaa kehittyä, kun lapsi huomaa saavansa aikaan asioita. Muutokset, joita hän saa aikaan ympäristössä, motivoivat leikissä. Hän alkaa tiedostaa kykyjään sitoutumalla leikin aikana ympäristöön, sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja muihin toiminnallisiin osa-alueisiin. Hän on kiinnostunut uusista kokemuksista ja valitsee mielellään toimintoja taitotasonsa mukaan. Toiminnasta saadut onnistumisen ja epäonnistumisen tunteet auttavat kyvykkyyden tiedostamisessa. Lapsen kehityksen myötä tehokkuuden tunteet muuttuvat monimutkaisemmiksi ja tarkemmiksi. Arvoilla, jotka voivat olla peräisin esimerkiksi lapsen lähipiiristä tai kulttuurista, on suuri painoarvo lapsen kehityksessä. (Kielhofner 2008, 129-130.)

Tottumus

Asiat, joita ihminen tekee ja toistaa tietyllä tavalla muuttuvat ajan kuluessa rutiineiksi. Toisin sanoen ne ovat tiettyyn ympäristöön sidoksissa olevia tapoja. Tavat vaikuttavat siihen, kuinka ihminen toimii ja tekee asioita. Jotta toiminta voi rutinoitua, ympäristön täytyy olla muuttumaton. Vaikka toiminta olisi rutinoitunutta, se ei välttämättä ole tehokasta, koska toiminnan rutinoiduttua ihminen ei enää kiinnitä huomiota siihen, kuinka hän toimii ja tekee asioita. (Kielhofner 2008, 16; Hautala ym. 2011, 237-238.)

Tottumukseen liittyy ihmisen sisäiset roolit, joiden mukaan hän toimii. Roolit, niiden vaatimukset ja niille asetetut odotukset vaikuttavat ihmisen tapaan toimia. Lapsen tärkeimmät roolit ovat yleensä perheenjäsen ja leikkijä. Vanhemmat saattavat asettaa leikkijän roolille odotuksia, jotka liittyvät tiettyihin leluihin ja leikkiympäristöihin. Tyttöjen saatetaan esimerkiksi edelleen odottaa leikkivän nukeilla ja poikien autoilla. Myös perheenjäsenen roolissa lapsella on tietynlaisia odotuksia, jotka liittyvät lapsen tekemiin toimintoihin. Lapsen tavat kehittyvät lapsen kasvaessa, ensin perheen rutiineista ja myöhemmässä vaiheessa päiväkodin ja koulun rutiineista. Monet jo lapsena opitut tavat kulkevat ihmisen mukana läpi elämän. (Kielhofner 2008, 16, 131.)

Suorituskyky

Suorituskyvyllä tarkoitetaan ihmisen fyysisistä ja psyykkisistä kyvyistä muodostuvaa kokonaisuutta. Suorituskyvyn avulla ihmisellä on mahdollisuus suoriutua tekemistään toiminnoista. Se sisältää sisäisen kokemuksen, joka vaikuttaa tapaan, jolla ihminen tekee asioita. Suoritukseen tarvitaan siis ihmisen sisäinen kokemus sekä ihmisen fyysiset ja psyykkiset kyvyt, joita kutsutaan inhimillisen toiminnan mallissa objektiivisiksi tekijöiksi. (Kielhofner 2008, 19-20.)

Kuten tahto ja tottumuskin, myös suorituskyky kehittyy lapsen kasvaessa ja saadessa uusia kokemuksia. Kun kyky olla vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa kehittyy, lapsen uteliaisuus yhä uusia kokemuksia kohtaan kasvaa. Suorituskyvyn kehittyessä häntä ympäröivä ympäristö avartuu yhä enemmän. (Mts. 131.)

4.2 Ympäristö

Toiminta tapahtuu aina jossakin ympäristössä. Inhimillisen toiminnan malli määrittelee ympäristöön liittyviä elementtejä, joita ovat fyysiset tilat, esineet, sosiaaliset ryhmät, kulttuurinen ja poliittinen konteksti sekä ympäristön tarjoamat ja edellyttämät toiminnan muodot. Ympäristöllä on siis suuri vaikutus ihmisen elämään ja toimintaan, mukaan lukien tahtoon ja tottumukseen. Sen tuomat vaatimukset vaikuttavat myös rooleihin. Ympäristö tarjoaa monia mahdollisuuksia toiminnan valitsemisessa, mutta se voi olla esteineen myös toimintaa rajoittava tekijä. (Kielhofner 2008, 86-87; Hautala ym. 2011, 240-241.)

4.3 Eletty keho

Eletyn kehon käsitteessä keho ja mieli nähdään siis yhtenä kokonaisuutena. Ihmisen toteuttaessa toimintaa hän samanaikaisesti liikuttaa kehoaan sekä suunnittelee toimintaa. Tapahtuvan toiminnan aikana hän ei erottele kehon osien toimintaa erikseen. Tuttuja asioita tehdessään ihminen tekee asiat tiedostamattaan tavalla, jolla hänen kehonsa on oppinut ne tekemään. Hän ei siis tiedosta kehon fyysistä ja psyykkistä jakoa vaan toimii yhtenä kokonaisuutena. (Kielhofner 2008, 70-74.)

Ihmisen oma yksilöllinen kokemus toiminnasta on tärkeä osa suoritusta. Oppiakseen tekemään asioita ihmisen täytyy ensin tiedostaa, kuinka kehon täytyy tietyssä tilanteessa toimia. Lisäksi hän tarvitsee kokemuksia omasta kehosta ja toiminnasta. Nämä kokemukset ovat jokaisella ihmisellä henkilökohtaisia ja erilaisia. Kehon kautta ihminen saa siis valtavasti tietoa ympäröivästä ympäristöstä ja tapahtuvasta toiminnasta. (Mts. 70-74.)

4.4 Toiminnan tasot

Inhimillisen toiminnan mallin mukaan toiminta koostuu kolmesta eri tasosta, joita ovat toiminnallinen osallistuminen, toiminnallinen suoriutuminen ja toiminnalliset taidot. Toiminnallinen osallistuminen koostuu työstä, leikistä ja arkisista toiminnoista sosiokulttuurisessa ympäristössä. Ne puolestaan jakaantuvat lukuisiin erilaisiin tehtäviin, jotka ovat ihmiselle henkilökohtaisesti ja sosiaalisesti merkityksellisiä. Ihminen valitsee tekemiään tehtäviä itse, mutta osa niistä on sosiaalisen ympäristön vaatimia. Ympäristö voi vaikuttaa toiminnalliseen osallistumiseen joko edesauttavasti tai rajoittavasti. Lisäksi toiminnalliseen osallistumiseen vaikuttavat suorituskyky, tahto ja tottumus. (Kielhofner 2008, 101-102; Hautala ym. 2011, 243-244.)

Toiminnallinen suoriutuminen viittaa ihmisen tekemiin toiminnan muotoihin, joiden sisältö voi olla jokaisella ihmisellä erilainen. Kuten toiminnalliseen osallistumiseenkin, myös toiminnalliseen suoriutumiseen vaikuttavia tekijöitä ovat ympäristö, suorituskyky, tahto ja tottumus. (Kielhofner 2008, 102.)

Jotta ihminen pystyy suoriutumaan toiminnoista, hän tarvitsee toiminnallisia taitoja. Ne ovat näkyviä tavoitesuuntautuneita tekoja, joita ihminen käyttää toiminnan aikana. Toiminnalliset taidot koostuvat kolmesta osa-alueesta, joita ovat motoriset, prosessuaaliset sekä viestintä- ja vuorovaikutustaidot. Motoriset taidot mahdollistavat ihmisen siirtymisen paikasta toiseen ja ihmisen kyvyn siirtää tavaroita. Prosessuaaliset taidot puolestaan mahdollistavat sen, että ihminen kykenee valitsemaan tilanteeseen sopivia välineitä, ratkaisemaan ongelmia ja viemään tehtäviä eteenpäin asianmukaisella tavalla. Viestintä- ja vuorovaikutustaitojen eli sosiaalisien taitojen

avulla ihminen kykenee ilmaisemaan halujaan ja mielipiteitään, sekä olemaan sosiaalisessa vuorovaikutuksessa toisten kanssa. (Mts. 103.)

Inhimillisen toiminnan malliin pohjautuu viestintä- ja vuorovaikutustaitojen arviointiin kehitetty arviointimenetelmä ACIS (Assessment of Communication and Interaction Skills), jossa viestintä- ja vuorovaikutustaidot ovat jaettu kolmeen eri osa-alueeseen, joita ovat fyysinen osa-alue, tiedon vaihdon osa-alue sekä vastavuoroisuuden osa-alue. (Mts. 223-225.) Osa-alueisiin sisältyvät taidot esitellään taulukossa 1.

Taulukko 1. Viestintä- ja vuorovaikutustaidot

Viestintä- ja vuorovaikutustaidot		
Fyysinen osa-alue	Tiedon vaihdon osa-alue	Vastavuoroisuuden osa-alue
Ottaa fyysistä kontaktia Katsoo Ilmehtii ja elehtii Säätää kehon liikettä ja etäisyyttä Suuntaa huomion Asettaa kehon	Ääntää Pitää puolensa Kysyy Sitoutuu Ilmaisee itseään Säätelee puhetta Jakaa tietoa Puhuu Ylläpitää puhetta	Tekee yhteistyötä Mukautuu Keskittää huomion Ottaa kontaktia muihin Kunnioittaa muita

(Kielhofner 2008, 225.)

4.5 Toiminnan ulottuvuudet

Ihmisen osallistuessa toimintaan hän rakentaa omaa toiminnallista identiteettiään, johon yhdistyvät tahto, tottumus ja ihmisen oma kokemus eletystä kehosta. Hän vahvistaa käsitystään siitä, millainen toimija hän on tällä hetkellä ja on ollut aiemmin. Sen lisäksi, että toiminnallinen identiteetti on muodostunut eletyn elämän myötä, se peilaa myös tulevaisuuteen. Hänen omat roolinsa ja ihmissuhteet selkeyttävät tätä käsitystä. Toiminnalliselle identiteetille on keskeistä, että ihmisellä on käsitys omasta suorituskyvystä ja toiminnan tehokkuudesta, sekä tärkeinä pitämistään asioista. Hän osaa ymmärtää ympäristön ja sen tarjoaman tuen merkityksen toiminnalle. (Kielhofner 2008, 106-107; Hautala ym. 2011, 246-247.)

Toiminnallinen identiteetti luo pohjan toiminnallisen pätevyyden toteutumiselle. Ollakseen toiminnallisesti pätevä ihmisen täytyy toimia rooliodotustensa ja omien arvojensa mukaisesti. Hän pitää yllä rutiineja ja osallistuu toimintaan, josta hän saa mielihyvää ja pystyvyyden tunteita. (Kielhofner 2008, 107.)

Toiminnallinen mukautuminen on toiminnallisen identiteetin ja toiminnallisen pätevyyden yhteen muodostuma, joka tapahtuu tietyssä ympäristössä ihmisen elämän aikana hänen osallistuttuaan erilaisiin toimintoihin, joita häneltä edellytetään. Toiminnalliset rajoitteet voivat pakottaa ihmisen mukautumaan toimintoihin uudella, erilaisella tavalla. (Mts. 107.)

5 Tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, millaisin keinoin luovaa liikettä voidaan käyttää lapsen sosiaalisten taitojen kehityksen tukena. Tavoitteena on koostaa tietoa luovan liikkeen käytöstä lapsen sosiaalisten taitojen tukemisessa.

Opinnäytetyön lähtöajatuksena on, että luovalla liikkeellä on mahdollista tukea lapsen sosiaalisten taitojen kehitystä. Tutkimuksessa tarkastellaan, kuinka luovaa liikettä ja on käytetty tukemaan lapsen sosiaalisia taitoja, millaisten lasten kanssa ja millaisella koulutuksella ohjaajat ovat ohjanneet interventioita.

6 Opinnäytetyön toteuttaminen

6.1 Integroiva kirjallisuuskatsaus

Tämä opinnäytetyö on toteutettu integroivana kirjallisuuskatsauksena. Yleisesti kirjallisuuskatsaukset ovat tärkeitä, koska niiden avulla kootaan yhteen jo tutkittua tietoa. Kuten muillakin aloilla, myös sosiaali- ja terveysalalla lukemattomia uusia tutkimuksia julkaistaan jatkuvasti. Kirjallisuuskatsausten avulla lukija saa yhteenvedon aiheesta eikä hänen välttämättä tarvitse lukea jokaista artikkelia erikseen. Lisäksi on tärkeää, että kirjallisuuskatsauksessa aiheesta on muodostettu kokonaiskuva saata-

villa olevasta tutkitusta tiedosta, vaikka yksittäisten tutkimusten tulokset eroavaisivatkin toisistaan. Näin lukijalle ei synny aiheesta virheellisiä ajatuksia yksittäisten tutkimusten takia. (Aveyard 2014, 4.)

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on hyvin yleinen kirjallisuuskatsauksen muoto, sillä sitä voidaan pitää ns. yleiskatsauksena. Kuvailevaa kirjallisuuskatsausta tehdessä ei tarvitse noudattaa tiukasti määräämiä sääntöjä vaan esimerkiksi käytettävät aineistot voivat olla hyvinkin monipuolisia. Tutkimuskysymyksen muodostaminen on vapaampaa kuin muissa kirjallisuuskatsauksen muodoissa. (Salminen 2011, 6.)

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus voidaan jakaa kahteen eri suuntaukseen, joita ovat integroiva ja narratiivinen kirjallisuuskatsaus. Integroiva kirjallisuuskatsaus mahdollistaa valitun aiheen kuvaamisen laajasti, ja sen avulla voidaan tuottaa tietoa jo olemassa olevien eri tavoin tehtyjen tutkimusten pohjalta. Integroivassa kirjallisuuskatsauksessa aihetta täytyy tarkastella kriittisesti. Tätä ominaisuutta narratiivinen kirjallisuuskatsaus ei pidä sisällään. (Mts. 7.) Tähän opinnäytetyöhön kirjallisuuskatsauksen muodoksi valikoitui integroiva kirjallisuuskatsaus, koska aihetta halutaan kuvata mahdollisimman monipuolisesti ja käyttää aineistona eri menetelmin tehtyjä tutkimuksia.

6.2 Tiedonhaku

Tiedonhaku on tärkeää tehdä järjestelmällisesti ja tarkasti, jotta kaikki tarkoituksenmukaiset tutkimukset tulee otetuksi huomioon kirjallisuuskatsauksessa. Tiedonhaku alkaa tutkimuskysymyksen muodostamiselle. Hyvän tutkimuskysymyksen ei tarvitse olla monimutkainen vaan aivan yksinkertainenkin kysymys voi olla riittävä ohjaamaan asianmukaisen tiedon äärelle ja muodostamaan tutkimukselle rakenteen. (Aveyard 2014, 19, 97.) Vaikka tutkimuskysymys olisikin yksinkertainen, tulee sen olla määritelty ja rajattu huolellisesti. Niin varmistetaan aiheessa pysyminen. (Jesson, Matheson & Lacey 2011, 18.)

Ennen tiedonhakua määritettiin sisäänotto- ja poissulkukriteerit, jotka on esitelty taulukossa 2. Huolellisesti laaditun tutkimuskysymyksen lisäksi sisäänotto- ja poissulkukriteerit edesauttavat relevanttien tutkimusten löytämisessä (Aveyard 2014, 11). Aineisto täytyi olla julkaistu aikavälillä 2009-2018. Julkaisukielenä täytyi olla englanti tai suomi, ja aineistotyyppinä tieteellinen tutkimus, siitä tehty artikkeli tai kirjallisuuskatsaus. Koko tekstin tai abstraktin täytyi olla saatavilla. Yhtä artikkelia lukuun ottamatta kaikki artikkelit olivat saatavilla kokonaan. Yksi artikkeli kysyttiin sähköpostitse suoraan tutkijalta, koska tietokannassa artikkelista oli saatavilla maksutta vain abstrakti. Tutkimuksien täytyi kohdistua 0-16 vuotiaisiin lapsiin ja heidän sosiaalisiin ja kommunikaatiotaitoihin. Tässä tehtiin poikkeus yhden tutkimuksen kohdalla, jossa kohderyhmän ikä oli 13-18 vuotiaat lapset.

Taulukko 2. Sisäänotto- ja poissulkukriteerit

Kriteerit	Sisäänotto	Poissulku
Ajanjakso	2009-2018	Ennen vuotta 2009 julkaistut
Julkaisukieli	suomi, englanti	muut kielet kuin suomi ja englanti
Tutkimustyyppi	Tieteellinen tutkimus, siitä tehty artikkeli tai kirjallisuuskatsaus	Muu kuin tieteellinen tutkimus, siitä tehty artikkeli tai kirjallisuuskatsaus
Tekstin saatavuus	Abstrakti tai koko teksti saatavilla	Saatavilla vain otsikko
Kohderyhmä	Lapset 0-16v.	Muut kohderyhmät kuin lapset 0-16v.
Taidot	Sosiaaliset- ja kommunikaatiotaidot	Muut kuin sosiaaliset- ja kommunikaatiotaidot

Sähköinen tiedonhaku toteutui ensisijaisesti Jyväskylän yliopiston tietokannoissa, koska artikkelien määrä ja saatavuus oli niissä suurempi kuin Jyväskylän ammattikorkeakoulun tietokannoissa. Tietokannoiksi valikoitui Academic Search Elite, CINAHL, Encyclopedia of Infant and Early Childhood Development ja Health & Medical Collection. Suomenkielisiä artikkeleita sisältävät tietokannat jäivät pois, koska aiheeseen liittyviä osumia ei tiedonhaussa tullut.

Alustavassa tiedonhaussa kokeiltiin erilaisia hakusanoja, joiden perusteella varsinainen hakulauseke muotoutui Boolen operaattoreita hyödyntäen. Käytetty hakulauseke oli *(creative movement OR creative dance) AND (social skills OR communication skills) AND child**. Samaa hakulauseketta käytettiin samassa muodossa jokaisessa tietokannassa. Tiedonhaku toteutui marras-joulukuussa 2018. Hakulausekkeella saaduista osumista valittiin otsikon perusteella opinnäytetyön aiheeseen viittaavat tutkimukset lähemmin tarkasteltavaksi. Ensin valituista artikkeleista luettiin abstraktit, joiden perusteella valittiin opinnäytetyöhön sopivat artikkelit. Osa artikkeleista hylättiin, koska ne eivät vastanneet tutkimuskysymykseen tai eivät täyttäneet sisäänottokriteereitä. Koko tekstin perusteella valittiin seitsemän artikkelia, joista yksi oli duplikaatti, jolloin artikkelien lopulliseksi kokonaismääräksi tuli kuusi artikkelia. Tiedonhaussa löytyneiden artikkelien määrät on esitelty tietokantoineen taulukossa 3.

Taulukko 3. Tiedonhaun tulokset

Tietokanta	Tulokset	Otsikon perusteella valitut	Abstraktin perusteella valitut	Koko tekstin perusteella valitut
Academic Search Elite (EBSCO)	2	2	1	1
CINAHL (EBSCO)	2	2	2	2
Encyclopedia of Infant and Early Childhood Development (Elsevier)	19	3	3	2
Health & Medical Collection (ProQuest)	18	3	2	2
Artikkeleita yhteensä	**41**	**11**	**9**	**7***

* 7 artikkelia, joista yksi duplikaatti.

Artikkelit, jotka valikoituivat kirjallisuuskatsaukseen, olivat julkaistu vuosina 2010-2017 eli ne olivat suhteellisen uusia artikkeleita. Kaksi niistä oli tehty Turkissa, kolme Yhdysvalloissa ja yksi Kreikassa. Artikkeleista neljä oli interventiotutkimuksia, yksi kirjallisuuskatsaus ja yksi menetelmää kuvaileva artikkeli. Mukaan valitussa kirjallisuuskatsauksessa mukana ollut luovaa liikettä käsittelevä tutkimus ei itsessään tullut tulokseksi tiedonhaussa, koska tutkimus oli julkaistu vuonna 2006 ja ei siksi ollut sisään-

ottokriteerien mukainen. Itse kirjallisuuskatsaus sopi sisäänottokriteereihin ja se päätettiin ottaa mukaan artikkelien vähyyden vuoksi, vaikka se ei olekaan luotettavuudeltaan yhtä hyvä kuin mukaan valitut tutkimukset. Kuvaileva artikkeli otettiin mukaan, koska siinä vastataan tutkimuskysymykseen relevantisti luovan liikkeen menetelmien käyttöä kuvaillen.

6.3 Aineiston analysointi

Tässä opinnäytetyössä käytettiin teoriaohjaavaa sisällönanalyysia. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä analyysi ei pohjaudu ainoastaan tutkimuksen taustalla olevaan teoriaan. Teoria nimensä mukaisesti ennemminkin ohjailee analyysiä. Ennalta tiedetty tieto tukee siis analyysiä. Sisällönanalyysin vaiheet voidaan jakaa neljään eri vaiheeseen:

1. kiinnostuksen kohteen päättäminen
2. aineistoon tutustuminen
3. aineiston pelkistäminen, luokittelu ja kokoavan käsitteen muodostaminen
4. raportin kirjoittaminen

(Tuomi & Sarajärvi 2018, 142.)

Valittuun aineistoon huolellisesti tutustumisen jälkeen aineistosta etsittiin samankaltaisuuksia, jotka luokiteltiin taulukoksi. Valitut artikkelit on esitelty taulukossa 4.

Taulukko 4. Valitut artikkelit

Tekijä(t), julkaisuvuosi ja -paikka	Artikkelin nimi	Tutkimuksen tavoite	Menetelmät, aineisto	Tulokset
Aksoy, P. & Baran, G. 2010. Procedia - Social and Behavioral Sciences	Review of studies aimed at bringing social skills for children in preschool period	Tavoitteena oli tutkia, kuinka lasten sosiaalisia taitoja voidaan kehittää esikoulun aikana.	Kirjallisuuskatsaus. Aineistona 20 tutkimusta, joista yhdessä käsitellään luovaa tanssia. Tutkimuksessa esikouluikäisiä lapsia yhteensä 40.	Kirjallisuuskatsauksessa todettiin, että tutkimuksissa olleilla sosiaalisten taitojen harjoitusohjelmilla on mahdollista kehittää lapsen sosiaalisia taitoja esikoulunkin aikana.
Eren, B. 2015. Procedia - Social and Behavioral Sciences	The Use of Music Interventions to Improve Social Skills in Adolescents with Autism Spectrum Disorders in Integrated Group Music Therapy Sessions	Tavoitteena oli löytää ryhmämusiikkiterapia-interventioita, joita voidaan käyttää kehittämään autismin kirjon lasten ja nuorten sosiaalisia vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaitoja.	Tapaustutkimus. Otoksena oli 6 autismin kirjon lasta, jotka olivat iältään 13-18.	Tutkimuksissa käytetyillä ryhmämuotoisilla musiikkiterapiainter-ventioilla (ml. luova tanssi) havaittiin olevan positiivisia vaikutuksia interventioihin osallistuneiden lasten sosiaalisten vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaito-jen kehittymiseen.
Kaur, M. 2016. University of Delaware	Creative yoga intervention for children with autism spectrum disorder	Tavoitteena oli tutkia luovan joogaintervention mahdollisuuksia kehittää autismin kirjon lasten motorisia taitoja sekä sosiaalisia kommunikaatio- ja käyttäytymistaitoja.	Väitöskirjatasoinen tapaustutkimus. Otoksena oli 12 lasta iältään 5-12v.	Koko kehon motoriset harjoitukset sosiaalisessa ympäristössä kehittivät autismin kirjon lapsen sosiaalisia ja motorisia taitoja.
Nelson, C., Paul, K. & Barnhill, B. 2017. Perspectives of the ASHA Special Interest Groups	Creative Dance-Based Communication Intervention for Children With Multiple Disabilities Including Sensory Impairment	Tavoitteena oli kuvata, kuinka "BEST" -luovan tanssin viitekehystä voidaan hyödyntää kommunikaatiotaito-jen opetuksessa monivammaisille (ml. aistihäiriöt) lapsille ja nuorille kouluympäristössä.	Menetelmää kuvaileva artikkeli. Esikoulu- ja kouluikäiset monivammaiset lapset, joilla aistihäiriöitä.	Artikkeli ei sisältänyt varsinaista tutkimusta, joten tutkimustuloksia ei ole.
Nelson, C., Paul, K., Johnston, S. & Kidder, J. 2017. Education and Training in Autism and Developmenta l Disabilities	Use of a Creative Dance Intervention Package to Increase Social Engagement and Play Complexity of Young Children with Autism Spectrum Disorder	Tavoitteena oli tutkia, kuinka luovalla tanssilla, vapaasti valittavilla leluilla ja leikin mallintamisella voidaan kehittää autismin kirjon lasten sosiaalista sitoutumista ja leikin monimutkaisuutta.	Tapaustutkimus. Otoksena 3 autismin kirjon lasta, joilla kehityksellistä viivettä.	Tutkimuksessa käytetyillä interventioilla oli positiivinen vaikutus sosiaalisen leikin ja leikin monimutkaisuuden kehittymisessä tutkimukseen osallistuneilla lapsilla.

Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla.

Pavlidou, E., Sofianidou, A., Lokosi, A. & Kosmidou, E. 2018. European Psychomotricity Journal	Creative dance as a tool for developing preschoolers' communication skills and movement expression	Tavoitteena oli luoda luovan tanssin ohjelma ja arvioida sen sopivuutta esikouluikäisten lasten sosiaalisten- ja liikeilmaisutaitojen kehittämiseen.	Tapaus-verrokkitutkimus. Otoksena 49 esikouluikäistä lasta, joista 25 kuului koeryhmään ja 24 verrokkiryhmään. Arvioinnissa käytettiin tutkimusta varten luotua testimuotoista havainnointikaava-ketta.	Luovan tanssin ohjelma paransi sekä kommunikaatio- että liikeilmaisun taitoja tutkimukseen osallistuneilla lapsilla. Kommunikaatiotaidot olivat kehittyneet molemmilla ryhmillä, mutta ainoastaan koeryhmä oli kehittynyt yhteistyötaidoissa ja vastuunottokyvyssä.

7 Tutkimukset ja niiden tulokset

Pavlidou, Sofianidou, Lokosi & Kosmidou (2018) loivat tutkimuksessa luovan tanssin harjoitusohjelman ja arvioivat sen sopivuutta esikouluikäisten lasten sosiaalisten- ja liikeilmaisutaitojen kehittämiseen. Tutkimuksessa oli mukana koe- ja verrokkiryhmät. Koeryhmä osallistui kaksi kertaa viikossa luovan tanssin ohjelmaan. Verrokkiryhmä sen sijaan seurasi normaalia esikoulun opetusohjelmaa. Tulosten perusteella molempien ryhmien kommunikaatiotaidot kehittyivät, mutta vain koeryhmään osallistuneiden yhteistyötaidot ja vastuunottokyky kehittyivät. (Pavlidou ym. 2018, 3.)

Kaurin (2016) tutkimuksessa tutkittiin luovan joogan mahdollisuuksia kehittää autismin kirjon lasten motorisia sekä sosiaalisia kommunikaatio- ja käyttäytymistaitoja. Tutkimuksen tuloksiksi saatiin, että koko kehon motoriset harjoitukset sosiaalisessa ympäristössä kehittivät tutkimukseen osallistuneiden autismin kirjon lasten taitoja eniten katsekontaktin ottamisessa ja sanallisessa kommunikaatiossa. (Kaur 2016, 90-95.)

Erenin (2015) tutkimuksen tarkoituksena oli löytää ryhmässä toteutettavia musiikkiterapiainterventioita, jotka sopivat autismin kirjon lasten ja nuorten sosiaalisten kommunikaatio- ja vuorovaikutustaitojen kehittämiseen. Tulosten perusteella ryhmämuotoisilla musiikkiterapiainterventioilla (mukaan lukien luova liike) todettiin olevan positiivisia vaikutuksia em. taitojen kehityksessä tutkimukseen osallistuneilla autismin kirjon lapsilla. Kehitystä havaittiin esimerkiksi katsekontaktin ottamisessa, vuoron vaihdossa, päätösten tekemisessä, itseilmaisussa ja muiden kuuntelemisessa. Turvallisessa ympäristössä tapahtuvat todellista tilannetta muistuttavat harjoitukset

auttavat lasta ymmärtämään, kuinka sosiaalisia vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaitoja voisi käyttää oikeassa elämässä. (Eren 2015, 212.)

Nelsonin, Paulin, Johnstonin & Kidderin (2017a) tutkimuksessa tutkittiin, kuinka luovalla tanssilla ja interventiossa käytettävillä vapaasti valittavilla leluilla ja leikin mallintamisella voidaan kehittää autismin kirjon lasten sosiaalista sitoutumista ja leikin monimutkaisuutta. Tulosten perusteella todettiin, että luovalla tanssilla oli myönteinen vaikutus sosiaalisen sitoutumisen ja leikin monimutkaisuuden kehittymisessä tutkimukseen osallistuneilla lapsilla. Interventioiden avulla lasten oli helpompi tulla fyysisesti lähemmäksi toisia lapsia sekä katsekontaktin ottaminen ja kiinnostus muiden kanssa leikkimiseen lisääntyivät. (Nelson ym. 2017a, 170, 178-181).

Nelsonin, Paulin & Barnhillin (2017b) artikkelissa kuvattiin, kuinka ”BEST” -luovan tanssin viitekehystä voidaan hyödyntää kommunikaatiotaitojen opetuksessa monivammaisille lapsille, joilla on myös aistihäiriöitä. Lyhennelmä BEST tulee sanoista keho (body), energia (energy), tila (space) ja aika (time). Artikkelissa käytiin läpi kyseistä viitekehystä ja esimerkkejä sen käytöstä kommunikaatiotaitojen tukemisessa, aistihäiriöiden vaikutusta kommunikaatiotaitojen kehitykseen sekä tukikeinoja aistihäiriöisten lasten tukemiseen. (Nelson ym. 2017b, 70-79).

Aksoy & Baran (2010) tutkivat kirjallisuuskatsauksessaan, kuinka lasten sosiaalisia taitoja voidaan kehittää esikoulun aikana. Kirjallisuuskatsaukseen valittujen tutkimusten perusteella todettiin, että sosiaaliset taidot ovat taitoja, joita on mahdollista kehittää esikoulunkin aikana. Kirjallisuuskatsauksessa todettiin, että niiden kehittämiseen täytyy valita tarkoituksenmukaiset ja juuri tietylle taidolle sopivat harjoitukset, jotta tuloksia syntyisi. Esikoulussa käytetyimpiä harjoituksia olivat leikkiin, draamaan ja musiikkiin pohjautuvat harjoitukset. (Aksoy & Baran 2010, 668.)

Tutkimusten tulokset on koostettu taulukoon 5.

Taulukko 5. Kooste tutkimusten tuloksista

Tutkimukseen osallistujat	Autismin kirjon lapset	Eren 2015 Kaur 2016 Nelson ym. 2017a
	Lapset, joilla ei erityisiä toimintakyvyn haasteita	Aksoy & Baran 2010 Pavlidou ym. 2018
	Monivammaiset aistihäiriöiset lapset	Nelson ym. 2017b
Ohjaajien koulutustausta	Erityisopettaja	Nelson ym. 2017 Nelson ym. 2017b Pavlidou ym. 2018
	Fysioterapeutti	Kaur 2016
	Musiikkiterapeutti	Eren 2015
	Opiskelijat	Nelson ym. 2017b
Interventiot	Luova jooga	Kaur 2016
	Luova liike	Aksoy & Baran 2010 Kaur 2016 Nelson ym. 2017a Nelson ym. 2017b
	Luova tanssi	Eren 2015 Pavlidou 2017
Interventioiden tavoitteet	Fyysinen osa-alue	Eren 2015 Kaur 2016 Nelson ym. 2017a Nelson ym. 2017b Pavlidou ym. 2018
	Tiedonvaihdon osa-alue	Aksoy & Baran 2010 Eren 2015 Kaur 2016 Nelson ym. 2017b
	Vastavuoroisuuden osa-alue	Eren 2015 Kaur 2016 Nelson ym. 2017a Pavlidou 2018
Tutkimusten tulokset	Fyysinen osa-alue	Eren 2015 Kaur 2016 Nelson ym. 2017a
	Tiedonvaihdon osa-alue	Eren 2015 Kaur 2016
	Vastavuoroisuuden osa-alue	Eren 2015 Pavlidou ym 2018 Nelson ym. 2017a

7.1 Tutkimuksiin osallistuneet lapset

Autismin kirjon lapset

Kuudesta tutkimuksesta kolmessa asiakasryhmänä olivat autismin kirjon lapset. Kaurin (2016) tutkimukseen osallistui yhteensä 12 autismin kirjon lasta, jotka olivat iältään 5-12 -vuotiaita. Kahdeksalla heistä oli merkittäviä haasteita sosiaalisissa taidoissa. (Kaur 2016, 69.) Erenin (2015) tutkimukseen puolestaan osallistui kuusi autismin kirjon lasta, jotka olivat iältään 13-18 -vuotiaita. Ikäjakaumaa ei tutkimuksessa sen tarkemmin avattu. (Eren 2015, 210.) Nelsonin ym. (2017a) tutkimukseen osallistui kolme autismin kirjon lasta, joilla oli lisäksi kehityksellistä viivettä. Mukana oli yksi 3-vuotias ja kaksi 4-vuotiasta lasta. Lapsilla esiintyi vaihtelevan tasoisia puutteita sosiaalisissa taidoissa, leikkitaidoissa ja kielellisessä kehityksessä. (Nelson ym. 2017a, 172-173.)

Esikoulu- ja kouluikäiset lapset ilman erityisiä haasteita

Pavlidoun ym. (2018) tutkimukseen osallistuneita lapsia oli yhteensä 49 ja he olivat esikoulua käyviä lapsia, kuten myös Aksoyn & Baranin (2010) kirjallisuuskatsaukseen valittujen tutkimusten lapset. Kummankaan artikkelin lapsilla ei ollut erityisiä haasteita. (Pavlidou ym 2018, 6; Aksoy & Baran 2010, 664).

Monivammaiset aistihäiriöiset lapset

Nelsonin ym. (2017b) artikkelissa oli mukana esikoulu- ja kouluikäisiä lapsia, joilla oli taustalla monivammaisuutta sekä erilaisia aistihäiriöitä, kuten esimerkiksi näkö- tai kuulovamma. (Nelson ym. 2017b, 76-78.)

7.2 Ohjaajien koulutustausta

Pavlidoun ym. (2018, 7) tutkimuksessa tanssinopettajan roolissa toimi varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Nelsonin ym. (2017a) tutkimuksessa interventioiden ohjaajana toimi varhaiskasvatuksen erityisopettaja, jolla oli erityistä kokemusta myös autismin kirjon lasten erityisopettajana toimimisesta. Lisäksi hänellä oli laaja kokemus luovan

tanssin ohjaamisesta lapsille, joilla oli erilaisia haasteita. (Nelson ym. 2017a, 173.) Nelsonin (2017b, 75) artikkelissa luovan tanssin interventioita oli ohjaamassa modernin tanssin sekä erityisopetuksen yliopisto-opiskelijat yhdessä opettajien ja erityisopettajien kanssa.

Ryhmämusiikkiterapiassa interventiot, joihin sisältyi myös luovaa liikettä, toteutui musiikkiterapeutin toimesta. (Eren 2015, 210). Luovaa joogaa käsittelevässä artikkelissa joogainterventiot ohjasi pediatrinen fysioterapeutti, jonka apuna työskenteli yliopisto-opiskelijoita. Opiskelijoiden roolina oli toimia lasten tukena interventioiden ajan. (Kaur 2016, 34.) Aksoyn & Baranin (2010) kirjallisuuskatsauksessa interventioiden ohjaajia ei mainittu.

7.3 Tutkimuksissa käytetyt luovan liikkeen interventiot ja niiden tavoitteet

Tutkimuksissa käytetyt interventiot ja niiden tavoitteet on jaoteltu tässä opinnäytetyössä Kielhofnerin (2008, 225) ACIS-arviointimenetelmän viestintä- ja vuorovaikutustaitojen mukaisesti fyysiseen-, tiedonvaihdon- ja vastavuoroisuuden osa-alueisiin.

Fyysinen osa-alue

Fyysisen osa-alueen taidoista Pavlidoun ja muiden (2018) tutkimuksessa käytettiin interventiona luovaa tanssia, johon sisältyi improvisaatiota yksin, pareittain sekä ryhmissä. Interventiossa käytettiin vaihtelevaa musiikkia ja ärsykkeitä näkö- ja tuntoaistille, kuten kuvia ja valoja, sekä eri tuntuisia materiaaleja. Tässä interventiossa tarkoituksena oli harjoitella kehollista ilmaisua. (Pavlidou ym. 2018, 7.) Kaurin (2016) käyttämissä luovan joogan interventioissa, jotka sisälsivät erilaisten asentojen ottamista, lapset harjoittelivat kehon liikkeen säätämistä ja kehon asettamista tiettyyn asentoon. Tutkimuksessa havaittiin, että lapsilla oli tapahtunut hieman kehitystä kehon tiettyyn asentoon asettamisessa ja kehon liikkeen säätämisessä. (Kaur 2016, 73, 90-95.)

Sekä Nelsonin ja muiden (2017a) että Erenin (2015) tutkimuksissa yhtenä interventiona oli ”Stop-and-go”-leikki, jossa lapset harjoittelivat kehon liikkeen säätämistä musiikin tahtiin liikkumalla ja musiikin pysähtyessä heidänkin täytyi pysähtyä. Lisäksi interventioon liittyi erilaisten kuvioiden muodostamista ryhmässä omaa kehoa apuna käyttäen. (Nelson 2017a, 174; Eren 2015, 211-212.) Eren (2015) käytti tutkimuksessaan myös pareittain toteutettavaa peilileikkiä, jossa toinen lapsista toimi peilinä ja ikään kuin peilasi toisen lapsen tekemät liikkeet ja ilmeet. Lapset harjoittelivat katsekontaktin ottamista, ilmehtimistä ja elehtimistä sekä huomion suuntaamista ja kehon asettamista. Tutkimusten tulosten perusteella lasten katseen käytössä ja itseilmaisussa oli tapahtunut kehitystä. (Eren 2015, 211-212.) Katseen käytön kehitystä oli tapahtunut myös Nelsonin ja muiden (2017a, 180) tutkimuksessa. Myös Kaurin (2016) tutkimuksessa harjoiteltiin katseen käyttöä ja sen suuntaamista interventiolla, jossa lapsi ja ohjaaja työskentelivät parina. Ohjaaja liikutti kättään tai esimerkiksi liikkuvaa palloa eri suuntiin ja lapsen täytyi seurata tätä katseellaan. Tutkimusten tulosten perusteella havaittiin lasten kehittyneen katsekontaktin ottamisessa. (Kaur 2016, 73, 90-95.)

Nelsonin ja muiden (2017b) artikkelissa kuvattiin junaleikki, jossa lapset muodostivat hula-vanteiden avulla junan ja yksi lapsista toimi junan konduktöörinä ja johti muita lapsia, millaisella rytmillä ja vauhdilla juna kulki eteenpäin. Leikissä konduktöörinä oleva lapsi harjoitteli kehon liikkeen ja etäisyyden säätämistä. (Nelson ym. 2017b, 76-78.)

Tiedonvaihdon osa-alue

Pavlidoun ja muiden (2018, 7) tutkimuksessa käytettiin draamallista tanssia, jossa lapsia motivoitiin tunteiden ilmaisuun ja päätöksen tekoon. Junaleikissä, jota Nelson ja muut (2017b) käyttivät interventiona, lapset opettelivat ilmaisemaan itseään. Heidän täytyi johtaa muita lapsia säätelemällä omaa vauhtia ja tekemällä valintoja kulkureiteistä. Itseilmaisua lapset harjoittelivat myös interventiolla, jossa jokainen lapsi sai keksiä liikkeen, joka kuvasi sen hetkistä tunnetta, esimerkiksi iloa tai surua. (Nelson 2017b, 76-78.)

Niin Nelsonin ja muiden (2017b) kuin Erenin (2015) ja Kaurinkin (2016) tutkimuksissa tapaamiskertojen alussa käytettiin erilaisia tervehtimisleikkejä, joissa lapset ilmaisivat sanallisesti itseään ja harjoittelivat tiedon jakamista ja puhumista kertomalla vähintään oman nimensä muulle ryhmälle. Lisäksi he saivat tehdä kehollaan haluamansa liikkeen, jonka muut ryhmäläiset matkivat. Leikeissä oli usein mukana myös musiikkia ja yhdessä laulamista. Sekä Kaurin (2016) että Erenin (2015) tutkimuksen lapset olivat kehittyneet sanallisessa kommunikaatiossa ja tiedon jakamisessa. (Nelson 2017b, 76-78; Eren 2015, 211-212; Kaur 2016, 73, 90-95.) Samanlaisia harjoituksia kuvattiin myös Aksoyn ja Baranin (2010) kirjallisuuskatsauksessa.

Vastavuoroisuuden osa-alue

Pavlidoun ja muiden (2018) tutkimuksessa käytettyjen interventioiden tarkoituksena oli harjoitella muiden hyväksymistä interventioilla, joissa tehtiin yhteistyötä, keskusteltiin ja tehtiin päätöksiä niin yksin, pareittain kuin ryhmissäkin. Tutkimuksessa havaittiin, että yhteistyön tekeminen ja vastuunottamiskyky kehittyivät. (Pavlidou ym. 2018, 7.)

Erenin (2015) tutkimuksessa interventiona käytettyjen piirileikkien ja -tanssien tarkoituksena oli opetella ottamaan kontaktia muihin liikkumalla piirissä samaan tahtiin muiden kanssa toisia kädestä kiinni pitäen. Pareittain toteutettu peililleikki harjoitti fyysisen osa-alueen taitojen lisäksi vastavuoroisuuden osa-alueen taitoja, kuten huomion keskittämistä toiseen henkilöön ja kontaktin ottamista. Kehitystä havaittiin ainakin muiden huomioimisessa, joista erikseen oli mainittu toisten kuunteleminen. (Eren 2015, 211-212.)

Nelsonin ja muiden (2017a) tutkimuksessa käytettiin yhtenä interventiona keppihevosleikkiä, jossa jokaisella lapsella oli keppihevonen ja kukin lapsista pääsi johtamaan jonoa vuoron perään. He harjoittelivat yhteistyötaitoja ja muiden kunnioittamista seuraamalla toisen lapsen tekemiä päätöksiä liikkumissuunnasta. Silkkihuivileikissä oli sama idea, mutta keppihevosten sijaan lapsilla oli kädessään silkkihuivit. Autoleikissä lapsilla oli käytössä hula-vanteet, joita he pitivät kädessään autonrattina. Lapset liikkuivat tilassa vapaasti ja harjoittelivat muiden huomioon ottamista liikkumalla

yhteen törmäyksiä välttäen. Lasten havaittiin kehittyneen muiden kanssa tehtävässä yhteistyössä, lähinnä leikkitilanteissa. (Nelson 2017a, 174, 178-181.)

Kaur (2016) käytti interventioina sosiaalisia leikkejä ja pelejä, joilla lapset harjoittelivat yhteistyön tekemistä ja kontaktin ottamista muihin. Lapset muodostivat kehoillaan erilaisia kuvioita yhdessä ja pelasivat pallopelejä, joissa palloa piti kuljettaa toisille lapsille. (Kaur 2016, 73.) Aksoyn ja Baranin kirjallisuuskatsauksessa ei avattu luovan liikkeen interventioita tarkemmin, mutta lasten sosiaalisten taitojen todettiin kehittyneen yleisesti (Aksoy & Baran 2010, 666).

8 Pohdinta

Tässä opinnäytetyönä tehdyssä kirjallisuuskatsauksessa mukana oli neljä interventiotutkimusta, kirjallisuuskatsaus sekä yksi luovan liikkeen käyttöä kuvaileva artikkeli. Löydetyt artikkelit olivat tutkimuksiin osallistuneiden asiakasryhmien ja interventioiden ohjaajien koulutustaustojen puolesta toisistaan poikkeavia. Kahtena pääasiallisena asiakasryhmänä olivat autismin kirjon lapset sekä varhaiskasvatus- ja esikouluikäiset lapset, joilla ei ollut erityisiä haasteita sosiaalisissa taidoissa. Lapsien ikä vaihteli kolmesta ikävuodesta 18-vuotiaisiin saakka. Ohjaajien koulutustaustat vaihtelivat, ja mukana oli erityisopettajia, fysioterapeutti ja musiikkiterapeutti. Lisäksi luovan liikkeen menetelmää kuvailevassa artikkelissa interventiot ohjattiin opiskelijoiden toimesta, joilla oli tukenaan opettajia.

Luovan liikkeen interventioista suosituimpia olivat erilaiset luovan liikkeen ja luovan tanssin interventiot, joita käytettiin lähes kaikissa tutkimuksissa. Yhdessä tutkimuksessa interventiona oli luovaa joogaa. Useimmissa tutkimuksissa eriteltiin melko tarkasti tai hyvinkin yksityiskohtaisesti, mitä käytetyt interventiot pitivät sisällään. Kaikissa interventioissa musiikki oli tärkeässä roolissa.

Inhimillisen toiminnan mallia voidaan kuvata kehänä, jonka ensimmäinen osa koostuu ihmisestä kokonaisuutena, johon kuuluvat tahto, tottumus ja suorituskyky. Tämä kokonaisuus vaikuttaa puolestaan toimintaan, joka koostuu toiminnallisesta osallistu-

misesta, toiminnallisesta suoriutumisesta ja toiminnallisista taidoista. Ihmisen tekemä toiminta vaikuttaa niin edelleen hänen toiminnalliseen identiteettiinsä, toiminnalliseen mukautumiseen ja toiminnalliseen pätevyyteen. Nämä tekijät vaikuttavat jälleen ihmiseen kokonaisuutena, eli esimerkiksi hänen arvoihinsa, mielenkiinnon kohteisiinsa, toiminnan rutinoitumiseen sekä fyysisiin ja psyykkisiin kykyihin. (Hautala ym. 2011, 248.)

Tahto viittaa toimintaan motivoitumiseen, jossa tapahtuu muutosta niin lapsena kuin aikuisenakin. Tapahtuvaan muutokseen vaikuttavat lapsen kokemat kokemukset tekemistään toiminnoista. Koska kokemukset puolestaan vaikuttavat arvojen ja mielenkiinnon kohteiden muodostumiseen, on tärkeää, että lapsi saa tekemistään asioista positiivisia kokemuksia ja taitojen harjoitteleminen tapahtuu lapselle mielekkäällä tavalla. (Kielhofner 2008, 12-14, 129-130.)

Jotta toiminta voisi rutinoitua, lapsen täytyy tehdä samoja asioita yhä uudelleen. Tämä koskee myös sosiaalisia taitoja, joiden käyttö voi rutinoitua vasta, kun taitoja on harjoiteltu riittävän usein ja riittävän monta kertaa. Suorituskyvyn avulla lapsi suoriutuu tekemistään toiminnoista ja hänen sisäinen kokemuksensa muokkaa hänen käyttäytymistään, eli silläkin on merkitystä, millaisen kokemuksen hän saa mahdollisista luovan liikkeen interventioista. Sosiaaliset taidot ovat osa suorituskykyä ja ne edesauttavat toiminnoista suoriutumisessa. Ilman suorituskykyä lapsi ei voi siis välttämättä suoriutua sosiaalisistakaan tilanteista. (Mts. 16, 19-20, 131.)

Sosiaalisten taitojen harjoitteleminen viittaa Inhimillisen toiminnan mallissa suoraan toiminnallisiin taitoihin, joita lapsi tarvitsee suoriutuakseen jostakin toiminnasta (Mts. 103). Tutkimuksissa käytettyjen interventioiden tarkoituksena on ollut harjoitella juuri näitä taitoja toiminnasta suoriutumisen sijaan. ACIS-arviointimenetelmän jaon mukaan, jossa viestintä- ja vuorovaikutustaidot jaetaan fyysiseen-, tiedonvaihdon- ja vastavuoroisuuden osa-alueisiin, tutkimusten interventioilla harjoiteltiin jokaiseen osa-alueeseen kuuluvia taitoja. Interventioiden tavoitteena oli harjoitella niin ryhmään osallistumista, itseilmaisua kuin katseen suuntaamistakin. Ainakin tämän

jaon perusteella voisi sanoa, että luovalla tanssilla olisi mahdollista harjoitella laajasti erilaisia sosiaalisia taitoja.

Sosiaaliset taidot ja se, miten lapsi on toiminut sosiaalisten taitojen käyttöä vaativissa tilanteissa, vaikuttavat hänen toiminnalliseen identiteettiinsä (Mts. 107). Luovalla liikkeellä hän voisi saada mahdollisuuden hankkia positiivisia kokemuksia oman kehon käytöstä ja sosiaalisia taitoja vaativista tilanteista. Tällaiset kokemukset muokkaavat lapsen toiminnallista identiteettiä.

Vaikka valituista tutkimuksista yhdessäkään ei käytetty toimintaterapiaa, voisi luovaa liikettä silti käyttää myös toimintaterapiassa niin yksilö- kuin ryhmämuotoisesti. Sosiaalisten taitojen harjoitteluun sopisi todennäköisesti paremmin ryhmässä toteutettavat luovan liikkeen interventiot, joissa mukana olisi myös muita lapsia. Luovan liikkeen interventioiden ohjaamisen voisi ajatella vaativan ohjaajalta itsevarmuutta, heittäytymiskykyä, riittävää tietämystä luovasta liikkeestä ja luovaa ohjaamistaitoa. Nämä asiat voivat olla syynä sille, että luovaa liikettä käytetään ehkä verrattain vähemmän kuin muita luovan liikkeen menetelmiä.

8.1 Tulosten eettisyys ja luotettavuus

Tutkimusta tehdessä on noudatettu eettisesti vastuullisia ja oikeita toimintatapoja hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti, joihin kuuluu esimerkiksi rehellisyys, tarkkuus ja huolellisuus tutkimusta tehdessä, sekä eettisesti kestävien menetelmien käyttö tutkimuksen eri vaiheita työstäessä. Muiden tutkijoiden tekemää työtä täytyy kunnioittaa, joka käytännössä tarkoittaa esimerkiksi asianmukaista viittaamista tutkimuksen tekstissä sekä lähdeluettelossa. (Tuomi ym. 2018, 150-151.) Tässä opinnäytetyössä on noudatettu Jyväskylän ammattikorkeakoulun teksti- ja lähdeviitteiden merkitsemiskäytäntöä. Viittaukset muiden tekijöiden töihin on tehty niitä arvostaen ja huolellisuutta noudattaen.

Tekeillä olevan tutkimuksen tarkastelu luotettavuuden kannalta on tärkeää heti alkumetreiltä asti. Tutkimustuloksien on oltava totuudenmukaisia ja niiden tulkinta on

tehtävä huolellisesti, jotta tulokset eivät pääse muuttumaan tulkitsijan toimesta. (Kananen 2015, 352-355.) Aineiston kriittiseen arviointiin kuuluu tarkastella eri asioita, joita ovat aineiston alkuperä ja sen löytämistapa, tärkeimmät tulokset ja kuinka niihin on tultu, kirjoittaja ja hänen puolueettomuutensa, aineiston ikä ja syy sille, miksi aineisto on luotu. (Aveyard 2014, 109.) Opinnäytetyötä on arvioitu kriittisesti koko prosessin ajan, joka pitää sisällään mm. valitut aineistot, niiden tulokset ja niistä tehdyt tulkinnat ja johtopäätökset. Tiedonhaku on tehty systemaattisesti ja valitun aineiston luotettavuutta on pyritty varmistamaan tiedonhaussa säädetyllä aikarajauksella, joka takaa aineiston tuoreuden. Lisäksi on otettu huomioon tutkimusten kirjoittajat, heidän puolueettomuutensa ja tutkimusten julkaisupaikat. Opinnäytetyössä oli mukana tutkimusten lisäksi yksi kirjallisuuskatsaus sekä yksi luovan liikkeen menetelmää kuvaileva artikkeli. Niiden avulla työhön saatiin kuitenkin lisää tietoa ja laajennettua mukaan valittua aineistoa.

Luotettavuuden arvioinnissa on huomioitu, että opinnäytetyö on toteutettu yksilötyönä, joka saattaa osaltaan heikentää luotettavuutta ja virheiden huomaamista. Tämä on otettu opinnäytetyöprosessissa huomioon. Opinnäytetyö julkaistaan sähköisesti verkossa, jolloin se on muiden nähtävillä. Tällöin tutkimusta voidaan arvioida kriittisesti laajemman lukijajoukon toimesta.

8.2 Johtopäätökset

Tämän opinnäytetyönä tehdyn kirjallisuuskatsauksen perusteella voidaan päätellä, että luovalla liikkeellä on mahdollista kehittää ja tukea lapsen sosiaalisia taitoja hyvinkin monipuolisesti. Aiheesta tehtyjen tutkimusten määrä osoittautui melko pieneksi ja varsinkaan toimintaterapian alalta tutkimuksia ei löytynyt ollenkaan, vaikka luovassa liikkeessä on elementtejä, joiden puolesta se sopisi käytettäväksi myös toimintaterapian interventioissa. Fysioterapiassa ja musiikkiterapiassa luovan liikkeen käyttö vaikuttaisi sen sijaan olevan yleisempää. Voi myös olla, että luovaa liikettä käytetään toimintaterapiassa, mutta sitä kutsutaan eri nimellä tai toiminta ei sisällä kaikkia luovan liikkeen elementtejä. Lisäksi sitä käytetään päiväkodeissa ja kouluissa

opettajien ja erityisopettajien ohjaamana. Eniten luovaa liikettä on käytetty tutkimusten asiakasryhmien perusteella autismin kirjon lasten kanssa. Lisäksi on havaittu, että luovasta liikkeestä ovat hyötyneet myös lapset, joilla ei ole erityisiä toimintakyvyn haasteita.

8.3 Jatkotutkimusehdotuksia

Aihetta olisi varmasti hyödyllistä tutkia lisää kokonaisvaltaisesti. Jatkossa olisi mielenkiintoista tutkia tarkemmin, millaisia sosiaalisia taitoja voidaan milläkin luovan liikkeen interventiolla kehittää, ja onko sellaisia asiakasryhmiä, joille luova liike sosiaalisten taitojen tukemisessa ei sovellu. Koska luova liike sopisi toimintaterapiaankin, olisi tärkeää tutkia luovan liikkeen osuutta ja sen mahdollisuuksia juuri toimintaterapian näkökulmasta. Mielenkiintoista olisi myös tietää, minkä verran luovaa liikettä ylipäätään käytetään toimintaterapiassa.

Lähteet

Ahlstrand, A. 2017. Moikataan varpailla. Oivalluksia ohjaamisesta, liikkumisesta ja oppimisesta. Helsinki: Next Print Oy.

Aksoy, P. & Baran, G. 2010. Review of studies aimed at bringing social skills for children in preschool period. Procedia – Social and Behavioral Sciences, 9, ?, 663-669. Viitattu 21.1.2019. https://jyu.finna.fi, Encyclopedia of Children and Early Childhood Development.

Anttila, E. 2013. Koko koulu tanssii. Helsinki: Teatterikorkeakoulu.

Anttila, E. 2009a. Tanssii tätien kanssa – luova liikunta ja tanssi varhaiskasvatuksessa. S. 16-21. Toim. Anna-Leena Välimäki, Inkeri Ruokonen, Sinikka Rusanen. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Yliopistopaino Oy. Viitattu 13.11.2018. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80314/3ade1cb7-b61e-4c73-b0a8-b0305b3f927b.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Anttila, E. 2009b. Tanssin kosketus. S. 83-90. Taide ja taito – Kiinni elämässä -julkaisussa. Toim. Annamaija Aro, Mikko Hartikainen, Marja Hollo, Heljä Järnefelt, Eija Kauppinen, Hanna Ketonen, Marjaana Manninen, Matti Pietilä, Pirjo Sinko. Opetushallitus. Viitattu 13.11.2018. http://www.opetushallitus.fi/download/49220_taide_ja_taito.pdf#page=84

Aveyard, H. 2014. Doing a Literature Review in Health and Social Care: A Practical Guide. 3.p. Berkshire: Open University Press.

Case-Smith, J. 2013. Systematic Review of Interventions to Promote Social-Emotional Development in Young Children With or at Risk for Disability. American Journal of Occupational Therapy, 67, 4, 395-404. Viitattu 21.11.2018. https://janet.finna.fi/, PubMed.

Eren, B. 2015. The Use of Music Interventions to Improve Social Skills in Adolescents with Autism Spectrum Disorders in Integrated Group Music Therapy Sessions. Procedia – Social and Behavioral Sciences, 197, 207-213. Viitattu 21.1.2019. https://jyu.finna.fi, Encyclopedia of Children and Early Childhood Development.

Fogelholm, M. 2011. Liikuntaa harrastava lapsi tai nuori liikkuu todennäköisemmin myös aikuisena. UKK-Instituutti. Viitattu 14.11.2018. http://www.ukkinstituutti.fi/tietoa_terveysliikunnasta/liikunnan_vaikutukset/ikakaudet/liikunta_vaikuttaa_lasten_ja_nuorten_kehitykseen

Gilbert, A.G. 2015. Creative Dance for All Ages. 2. p. Virginia: SHAPE America.

Hautala, T., Hämäläinen, T., Mäkelä, L. & Rusi-Pyykkönen, M. 2011. Toiminnan voimaa. Toimintaterapia käytännössä. Helsinki: Edita.

Jesson, J., Matheson, L. & Lacey, F. 2011. Doing Your Literature Review: Traditional and Systematic Techniques. London: SAGE Publications Inc.

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja.

Kauppila, R. 2005. Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot. Vuorovaikutusopas opettajille ja opiskelijoille. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kaur, M. Creative yoga intervention for children with autism spectrum disorder. Väitöskirja, Delawaren yliopisto. Michigan: ProQuest LLC. Viitattu 27.1.2019. https://jyu.finna.fi, Cinahl.

Keltikangas-Järvinen, L. 2010. Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Keltikangas-Järvinen, L. 2012. Pienen lapsen sosiaalisuus. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Kielhofner, G. 2008. Model of Human Occupation. Theory and Application. 4. p. USA: Lippincott Williams & Wilkins.

Kourkouta, L., Rarra, A., Mavroeidi, A. & Prodromidis, K. 2014. The contribution of dance on children's health. Progress in Health Sciences, 4, 1, 229-232. Viitattu 21.11.2018. https://janet.finna.fi/, American Search Elite.

Laaksonen, V. 2010. Lasten vuorovaikutustaidot tutkimuksen kohteena. Puheviestinnän vuosikirja. Viitattu 12.11.2018. https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/26503/Prologi2010_Laaksonen_6-24.pdf?sequence=1

Merrell, K. & Gimpel, G. 2014. Social Skills of Children and Adolescents. Conceptualization, Assessment, Treatment. 1. p. e-kirjana. New York: Psychology Press.

Määttä, S., Koivula, M., Huttunen, K., Paananen, M., Närhi, V., Savolainen, H. & Laakso, M-L. 2017. Lasten sosioemotionaalisten taitojen tukeminen varhaiskasvatuksessa. Tilannekartoitus. Opetushallitus. Raportit ja selvitykset 2017:17. Viitattu 21.11.2018. https://www.oph.fi/download/188456_lasten_sosioemotionaalisten_taitojen_tukeminen_varhaiskasvatuksessa.pdf

Nelson, C., Paul, K. & Barnhill, B. 2017b. Creative Dance-Based Communication Intervention for Children With Multiple Disablities Including Sensory Impairment. Perspectives of the ASHA Special Interest Groups, 12, 2, 70-80. Viitattu 27.1.2019. https://jyu.finna.fi, Cinahl.

Nelson, C., Paul, K., Johnston, S. & Kidder, J. 2017. Use of a Creative Dance Intervention Package to Increase Social Engagement and Play Complexity of Young Children

with Autism Spectrum Disorder. Education and Training in Autism and Developmental Disabilities, 52, 2, 170-185. Viitattu 21.1.2019. https://jyu.finna.fi, Health & Medical Collection.

Nurmi, J., Ahonen, T., Lyytinen, H. Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2015. Ihmisen psykologinen kehitys. 5. p. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Pavlidou, E., Sofianidou, A., Lokosi, A. & Kosmidou, E. 2018. Creative dance as a tool for developing preschoolers' communicative skills and movement expression. European Psychomotricity Journal, 10, 1, 3-15. Viitattu 21.1.2019. https://jyu.finna.fi, Academic Search Elite.

Plimley, L. & Bowen, M. 2007. Social Skills and Autistic Spectrum Disorders. London: Paul Chapman Publishing.

Rodger, S. & Ziviani, J. 2006. Occupational Therapy with Children. Understanding Children's Occupations and Enabling Participation. UK: Blackwell Publishing.

Salminen, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopiston julkaisuja. Opetusjulkaisuja 62. Viitattu 6.11.2018. https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf

Stolt, M., Axelin, A. & Suhonen, R. 2016. Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turun yliopiston julkaisuja. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja A:73. 2. p.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Von Rossberg-Gempton, I., Dickinson, J. & Poole, G. 1999. Creative dance: Potentiality for enhancing social functioning in frail seniors and young children. The Arts in Psychotherapy, 26, 5, 313-327. Viitattu 4.2.2019. https://jyu.finna.fi, Science Direct.